

Generell utdanningsplan

Avdeling for barn og unges psykiske helse (ABUP)

ved Sørlandet Sykehus HF

Barne- og ungdomspsykiatri

Denne utdanningsplanen viser hvordan Sørlandet sykehus HF organiserer spesialistutdanningen for leger som skal bli spesialister i barne- og ungdomspsykiatri. Utdanningsplanen beskriver blant annet hvor man skal tjenestegjøre, og hvilke samarbeidsaktører man må ha supplerings-tjeneste hos for å oppfylle kravet til klinisk tjeneste. Sørlandet sykehus tilbyr samlet all tjeneste som kan oppfylle alle læringsmål for spesialiteten.

Om utdanningsvirksomheten

Sørlandet sykehus (SSHF) er Agders største kompetansebedrift, med over 7000 ansatte fordelt på ulike lokasjoner. Sykehusene ligger i Arendal, Kristiansand og Flekkefjord. I tillegg har vi distriktpsikiatriske sentre og poliklinikker flere andre steder i Agder.

SSHF har ansvar for spesialisthelsetjenester innen fysisk og psykisk helse og avhengighetsbehandling for en befolkning på totalt 319 850 mennesker per 1. januar 2024 (SSB). Av disse er 67 511 barn og unge 0-17 år.

Om organisering av spesialiteten

Klinikk for psykisk helse – rus og avhengighetsbehandling (KPH) ved SSHF utdanner legespesialister i barne- og ungdomspsykiatri ved Avdeling for barn og unges psykiske helse (ABUP) på tre lokasjoner: Arendal, Kristiansand og Lister (Farsund og Flekkefjord).

Barne- og ungdomspsykiatri er et klinisk fag hvor det viktigste erfaringsgrunnlaget for å bli spesialist skjer gjennom direkte pasientbehandling og gjennom veiledning. LIS får både klinisk veiledning og psykoterapiveiledning. LIS som ansettes i spesialistutdanning i barne- og ungdomspsykiatri ved Sørlandet Sykehus tilbys all nødvendig tjeneste innen helseforetaket, og helseforetaket legger til rette for at dette fortrinnsvis skjer innen en 5 ½- års periode.

For å få de nødvendige læringsaktiviteter har LIS tjeneste ved ulike lokasjoner, ved ulike enheter og avdelinger i SSHF. Alle tjenestesteder er geografisk liggende i Agder. Utdanningen innebærer poliklinisk tjeneste, 1 års tjeneste ved ABUP sengepost, 1 års tjeneste ved voksenpsykiatrisk avdeling (Psykiatrisk avdeling og Distriktpsikiatriske sentre) og ½ års tjeneste ved Barne- og ungdomsavdelingen.

Ved SSHF er følgende avdelinger definert som læringsarena:

Klinikk for psykisk helse – rus og avhengighetsbehandling (KPH)

- Avdeling for barn og unges psykiske helse i Lister, Kristiansand og Arendal
- Psykiatrisk avdeling (PSA) i Kristiansand og Arendal
- Distriktpsikiatriske sentre (DPS Lister, DPS Strømme, DPS Solvang og DPS Østre Agder)
- Avdeling for rus- og avhengighetsbehandling i Kristiansand og Arendal

Klinikk for somatikk:

- Barne- og ungdomsavdelingene (BUA) inkludert Habiliteringstjenesten (HABU) i Kristiansand og i Arendal

Det er inngått avtaler om rulling og hospitering med Psykiatrisk avdeling, Avdeling for rus og avhengighetsbehandling og Barne- og ungdomsavdelingene.

Veiledning står sentralt i LIS utdanningen innen barne- og ungdomspsykiatri. LIS får 1-2 timer veiledning ukentlig. Veiledning består av generell klinisk veiledning og psykoterapiveiledning. Man har mål om at LIS kan starte med psykoterapiutdanning i løpet av første eller andre året. LIS får oppnevnt psykoterapiveileder ved oppstart av terapiutdanningen.

Internundervisning blir gitt regionalt og lokalt etter nasjonale anbefalinger. Internundervisningen lokalt planlegges utfra en 3-årig undervisningsplan.

Man har som mål at LIS starter med nasjonalt anbefalte kurs i løpet av første 6 måneder. Kostnader til obligatorisk undervisning, nasjonalt anbefalte kurs og terapiutdanning, dekkes av avdelingen, eventuelt av legeforeningens fond.

LIS har 4 timer ukentlig faglig fordypningstid.

Det er p.t ingen egen vaktordning for LIS/overleger i ABUP. Vaktlag i voksenpsykiatrien ivaretar nye innleggelses og innlagte pasienter ved ABUP døgnet kveld, natt, helg og helligdager.

Avdeling for barn og unges psykiske helse

ABUP gir utredning og behandling til barn og unge i alder 0-18 år med moderat til alvorlig psykisk lidelse, og dekker alle tilstandsbilder innen fagområdet. De vanligste tilstandsbildene omhandler mistanke om angst, depresjon, nevroutviklingsforstyrrelse og spiseforstyrrelse. Avdelingen har poliklinisk enhet i Lister med kontorer i Flekkefjord og Farsund, polikliniske enheter i Kristiansand med kontorer i Kristiansand og Mandal, og polikliniske enheter i Arendal. Dagtilbud for spiseforstyrrelser er en områdefunksjon lagt til Arendal. Barne- og ungdomspsykiatrisk sengepost, ABUP døgnet, har 10 sengeplasser og ligger i Kristiansand.

Avdelingen har 18 overlegestillinger og 10 LIS stillinger. Det er 1 overlegestilling i Lister (på sikt planlagt økning til 2), 11 i Kristiansand og 6 i Arendal. I Kristiansand er 2 av de 11 overlegestillingene ved døgnenheten. Det er 1 LIS stilling i Lister, 5 i Kristiansand og 4 i Arendal. LIS ruller til døgnenheten etter avtale. Alle overleger og LIS er knyttet til ulike tverrfaglige team. Det er et mål at LIS er i team sammen med overlege for å sikre at LIS får supervisjon av overlege.

Om utdanningsløpet

Helseforetaket ivaretar hele spesialistløpet i barne- og ungdomspsykiatri. LIS vil gjennom spesialisingsløpet følge en egen rulleringsplan og ha tjeneste ved flere ulike enheter innen avdeling for barn og unges psykiske helse, voksenpsykiatrisk avdeling og eventuelt avdeling for rus og avhengighetsbehandling i tillegg til barne- og ungdomsavdelingen.

LIS vil som hovedregel bli ansatt ved en poliklinisk enhet, hvor enhetsleder er dennes nærmeste leder.

Fagområde	Avdeling	Forventet tid
Barne- og ungdomspsykiatri, poliklinisk tjeneste	ABUP, ulike enheter	36 mnd
Barne- og ungdomspsykiatri, døgntjeneste	ABUP Kristiansand	12 mnd
Voksenpsykiatrisk tjeneste Evt noe tjeneste i rus- og avhengighetsbehandling	PSA, DPS, ARA	12 mnd
Pediatrik tjeneste	BUA, HABU	6 mnd

Rullering innad i ABUP vil variere ut fra at enhetene har forskjellige strukturer i Arendal, Kristiansand og Lister:

Lister	Kristiansand	Arendal
Poliklinikk - 2 team - Akuttambulans team	Poliklinikk - 3 team	Poliklinikk - 3 team
	Akuttambulans enhet - Akutteam - Ambulans team	
	Familieenhet - Sped- og småbarnsteam - Familieteam - Nevroteam	Familieklinikk - Sped- og småbarnsteam - Familieteam - Akuttambulans team - Fact ung Arendal
Dagtilbud spiseforstyrrelser (i Arendal)		
Barne- og ungdomspsykiatrisk døgnetenhet* (i Kristiansand)		
Forsknings- og utviklingsenhet (FoU) (i Kristiansand)		

* Døgnetenheten har opptaksområde for hele Agder. Det er lagt opp til at alle LIS ved SSHF Lister, Kristiansand og Arendal har 12 måneders tjeneste ved denne sengeposten.

Hovedtyngden av tjenestetiden er poliklinisk, estimert tid 36 mnd. Ved oppstart av spesialiseringen utarbeides en individuell utdanningsplan, som sikrer oppnåelse av de nødvendige læringsmålene samt beskriver plan for rullering.

Det er etablert et godt samarbeid innen sykehuset for gjennomføring av rullering og god flyt i utdanningsløpet for LIS. For å få dekket læringsmål innen voksenpsykiatri og pediatri har man lagt opp til 12 måneders tjeneste i voksenpsykiatri i Lister, Kristiansand eller Arendal, og 6 måneders tjeneste ved Barne- og ungdomsavdelingen (BUA) i Kristiansand eller Arendal. Læringsmål innen rus- og avhengighet kan dekkes ved praksis i voksenpsykiatri. Utredning og behandling knyttet til autismespekterlidelser ligger til Habiliteringstjenesten ved barne- og ungdomsavdelingen i Kristiansand og Arendal.

Introduksjon av nye LIS

Ved oppstart knyttes LIS til et tverrfaglig team i sin enhet, fortrinnsvis i team med overlege med tanke på supervisjon. I den første tiden vektlegges at LIS skal bli kjent med avdelingen, ha felles konsultasjoner, hospitere, få opplæring i datasystemer, delta på aktuelle kurs og få opplæring i de vanligste tester.

I løpet av første dagene har LIS møte med enhetsleder, veileder og utdanningsansvarlig overlege. I dette møtet går man gjennom plan for introduksjonsperioden, individuell utdanningsplan, kompetanseportalen, avtaler veiledning fremover og setter opp tid til halvårsevaluering. LIS blir også kjent med avdelingens FoU enhet hvor det drives en betydelig forskningsvirksomhet.

Internundervisning og kurs

Det gis minst 72 timer undervisning i året hvorav 36 timer gis lokalt og 36 timer gis regionalt.

Avdelingen har et lokalt utdanningsutvalg (se eget avsnitt). Utdanningsutvalget organiserer og følger LIS utdanningen.

Den lokale undervisningen planlegges ut i fra en 3-årig plan med 18 undervisningstimer pr semester (vår/høst). Undervisningen dekker tema relevant for spesialiteten og nødvendige læringsaktiviteter. Undervisningen holdes av LIS, overleger og andre relevante fagpersoner.

Det regionale utdanningsutvalget er sammensatt av overlegerepresentanter fra alle sykehusene i nettverk sør: Sørlandet sykehus, Sykehuset Telemark, Vestre Viken, Sykehuset i Vestfold. De har ansvar for å organisere den regionale undervisningen som følger en 3-årig plan og innebærer 3 samlinger à 2 dager pr år.

ABUP legger til rette for:

- deltakelse på alle nasjonalt anbefalte kurs med permisjon og utgiftsdekning: Grunnkurs 1-5, kurs i psykofarmakologi, nevropsykiatri, administrasjon og ledelse og sakkyndig arbeid. LIS kan også søke leder om relevante kurs utover dette.
- gjennomføring av psykoterapiutdanning innen valgt metode med permisjon og utgiftsdekning. LIS kan velge psykoterapiutdanning innen kognitiv terapi, psykodynamisk terapi, gruppeterapi eller familieterapi.
- deltagelse på alle obligatoriske lokale klasseromskurs, nettbaserte kurs og lokal podkast knyttet til felles kompetansemål (FKM).

Ferdighetstrening

Ferdighetstrening, f. eks gjennom rollespill og simulering, kan inngå som læringsaktiviteter i både de BUP-spesifikke læringsmålene og FKM. Ferdighetstrening oppnås også under veiledning individuelt eller i gruppe og under supervisjon.

Forskning

Avdelingens FoU enhet har fire forskergrupper med faste forskere og varierende antall stipendiater. LIS tilbys deltagelse i forskningsprosjekt med forskningsveiledning.

Foretaket har en seksjon for forskning under Fagavdelingen, felles for hele sykehuset. Denne seksjonen arrangerer obligatorisk LIS kurs i forskning, kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet. Dette kurset arrangeres for LIS slik at de kan oppnå læringsmålet 13 i FKM.

Felles kompetansemål (FKM)

FKM består av et sett av læringsmål som samlet dekker grunnleggende kompetanse som alle leger må ha for å fungere optimalt i legerollen, og omfatter bl.a. etikk, kommunikasjon, forskningsforståelse, kvalitet og pasientsikkerhet og samhandling. FKM er ment som en felles basiskompetanse for alle spesialister.

Foretaket har et kursprogram som er felles for alle LIS uavhengig av spesialitet. Det består av lokale kurs med klasseromsundervisning, e-læring og podkast. Dette er i tillegg til nasjonalt anbefalt kurs. Disse kursene vil dekke de fleste læringsmål i FKM. Læringsmål i FKM som ikke dekkes av lokale eller nasjonale kurs vil bli dekket i internundervisningen og i veiledning (individuell og gruppe). Disse holdes minimum årlig ved alle tre lokalisasjoner i Lister, Kristiansand og Arendal og er åpne for alle LIS.

Kurs i Felles kompetansemål (FKM) fra 2022	
Lokale kurs	Ped kom 2 og 3 (kommunikasjon, etikk, informasjon og samvalg, brukermedvirkning) Forskningsforståelse, kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet Kurs i kunnskapshåndtering (databaser 1-4 og referanseverktøy) Veiledningskurs
Lokale e-læringskurs	Kunnskapsbasert praksis 1-6 Utskriving av pasienter til kommunehelsetjenesten E-resept og LIB i Dips
Podcast	Medisinsk etikk
Nasjonalt anbefalt kurs	Administrasjon og ledelse
Nettkurs fra Legeforeningen	Sakkyndig arbeid

Organisering av supervisjon på den enkelte avdeling/seksjon

LIS har tjeneste i tverrfaglig team med spesialist tilstede. Tverrfaglig arbeid er viktig i vårt fagfelt og LIS vil få erfaring med samarbeid på tvers av faggrupper. LIS vil dele ansvar og få supervisjon knyttet til pasientoppfølging av mer erfaren LIS, overlege eller andre erfarne kolleger. Supervisorene gir råd, veiledning og oppfølging i arbeidssituasjonen til LIS. Ved supervisjon gjennomgås kliniske problemstillinger og kunnskap knyttet til spesifiserte læringsaktiviteter. Supervisorene godkjenner gjennomførte læringsaktiviteter i kompetanseportalen. Det legges opp til at LIS får gradvis mer selvstendig pasientansvar utover i spesialistløpet.

Veiledning og faglig utvikling

Avdelingssjef har delegert ansvaret for å oppnevne veileder fra ansettelsestidspunktet til enhetsleder, sammen med utdanningsansvarlig overlege. Veileder skal være spesialist i barne- og ungdomspsykiatri.

I løpet av spesialiseringen skal LIS ha 105 timer med generell (klinisk) veiledning og 105 timer med psykoterapeiveiledning, hvorav 40 av disse er veiledning i grunnleggende relasjonell forståelse og 65 timer er psykoterapeiveiledning i valgt metode.

Veiledning i grunnleggende relasjonell forståelse vil i hovedsak være individuell. Avhengig av hva som ansees som hensiktsmessig i læringsøyemed kan inntil 30 % av veiledningen gis i gruppe.

LIS skal starte i psykoterapiutdanning med tilknyttet veiledning i valgt metode i løpet av første til andre året i avdelingen.

LIS har 4 timer ukentlig faglig fordypningstid.

Individuell utdanningsplan og dokumentasjon av oppnådde læringsmål

Ved ansettelse oppretter enhetsleder læringsmålplan for BUP og FKM i kompetanseportalen (delegert oppgave fra avdelingssjef). Denne spesifiserer hvilke læringsmål LIS må oppnå for å bli spesialist, hvilke læringsaktiviteter som må gjennomføres for å oppnå kompetansen, og ved hvilken læringsarena læringsmålene skal oppnås.

Dokumentasjon av oppnådde læringsmål og -aktiviteter gjøres i kompetanseportalen. Det vil være angitt på hver læringsaktivitet om den skal sendes til godkjenning hos veileder, supervisor, eller om det kun er egenregistrering. Etter at alle læringsaktivitetene er gjennomført skal læringsmålet sendes til endelig godkjenning hos enhetsleder. Vurdering av oppnådd læringsmål gjør enhetsleder i samarbeid med veileder eller direkte i evalueringskollegiet. LIS og veileder skal sammen vurdere progresjonen i utdanningen.

Den individuelle utdanningsplanen gjennomgås i halvårsevalueringene. Her deltar LIS, veileder, teamleder og/eller enhetsleder samt utdanningsansvarlig overlege. I forkant av halvårsevalueringen vil egnethet for faget og annet gjennomgås etter fast mal i evalueringskollegium. Dette består av overlegene på lokasjonen, teamleder og/eller enhetsleder, veileder, psykoterapiveileder hvis aktuelt, samt utdanningsansvarlig overlege og eventuelt LIS.

Utdanningsutvalg og utdanningsansvarlig overlege

Ansvar for spesialistutdanningen i barne- og ungdomspsykiatri er av klinikkdirektøren delegert til avdelingssjef og forvaltes gjennom utdanningsutvalget i avdelingen.

Utdanningsutvalget består av avdelingssjef, to overleger hvorav en er utdanningsansvarlig overlege, og to LIS. Gruppen av LIS peker selv ut sine representanter. Utdanningsansvarlig overlege har ledelse av utdanningsutvalget som fast tildelt oppgave med 40 % stillingsandel. Utvalget møtes månedlig og har tilgang på administrativ fagstøtte.

Utdanningsutvalget sine oppgaver fremkommer av Ekweb prosedyre «Organisering av spesialistutdanningen for leger i SSHF»:

- Gjennomgå og oppdatere læringsmålsplanene i Kompetanseportalen, videreutvikle læringsaktiviteter og læringsarenaer
- Utnevne representant til det regionale spesialitetsvise rådet
- Organisere rotasjonsavtaler mellom lokasjoner, avdelinger og seksjoner i avdelingene for at LIS skal oppnå læringsmål
- Komme med innspill til felles læringsaktiviteter som er ønsket i SSHF
- Evaluere kurs i FKM
- Være bindeledd til utdanningskoordinerende lege i SSHF
- Tilrettelegge for utdanning i avdelingen, læringsaktiviteter, tilstrekkelig supervisjon m.m
- Lage plan for internundervisning
- Støtte til veiledning, også gruppeveiledning
- Lede evalueringskollegium
- Påse at spørsmål relatert til spesialistutdanningen bringes videre til det spesialistvise utdanningsutvalget

Utdanningsansvarlig overlege har et spesielt ansvar for å kjenne læringsmålsplanene og de offentlige utdanningsplanene i egen spesialitet godt. Dette for å kunne revidere dem ved behov, tilrettelegge for utdanning i avdelingen, være støtte for LIS, veiledere og avdelingssjef ved spørsmål knyttet til utdanning og for å kunne være en støtte for overordnet utdanningskoordinerende lege i arbeidet med å tilrettelegge for utdanning i SSHF.

Tillitsvalgte

Det er ved SSHF utarbeidet et system med tillitsvalgte på foretaks-, klinikk- og avdelingsnivå som ivaretar interessene til alle medarbeiderne i avdelingen. Det er utnevnt tillitsvalgt for LIS i avdelingen som er felles for lokasjonene Lister, Kristiansand og Arendal.

Kontakt

For spørsmål om spesialistutdanningen ta kontakt med

- Utdanningsansvarlig overlege Kristin Lilleaas (kristin.lilleaas@sshf.no)
- Overlege og medlem i utdanningsutvalget, medisinskfaglig overlege Indra Simhan (indra.simhan@sshf.no)
- Avdelingssjef Iris A. Olsen (iris.anette.olsen@sshf.no)